

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 thanniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

Электронный ресурс: https://forbes.kz/process/economy/analitiki_eabr_sprognozirovali_kurs_tenge_k_dollaru_na_2023_i_2024_godyi/

3. Правительство спрогнозировало курс тенге на 2024 год. Электронный ресурс: <https://kz.kursiv.media/2023-08-21/zhnbtengevvp/#:~:text=Правительство%20спрогнозировало%20курс%20тенге%20на%202024%20год>

4. <https://halykfinance.kz>

5. Эксперты ответили, какой курс тенге и инфляцию ожидают до 2026 года.

6 Электронный ресурс: <https://bizmedia.kz/2023/03/30/eksperty-ozhidayut-chtoinflyacziya-uskoritsya-a-bazovaya-stavka-skoro-nachnet-snizhatsya>

7. <https://www.nationalbank.kz>

8. Глава ОПЕК оценил падение инвестиций в нефтедобычу. Электронный ресурс: <https://ria.ru/20230308/opek-1856516464.html>

ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ: ЭКОНОМИКАНЫ ДАМУДЫҢ МАҢЫЗДЫ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ

Жантелеуова Г.М.

Л.Н.Гумилев атындағы Евразия Ұлттық Университеті, докторант,
Астана қ, Қазақстан
zhanteleuova@mail.ru

Андапта. Ұлттық валютаның тұрақтылығы Қазақстан экономикасының дамуы үшін қажет, елдегі қаржылық тұрақтылықты нығайтады. Ұлттық валютаның тұрақтылығы теңгенің бизнес пен үкімет үшін валюта айырбастау тәуекелдері мен шығындарын да азайтады. Сонымен қатар оның басты мақсаттардың бірі – Қазақстанның инвесторлар үшін тартымдылығын арттыруға, көрші мемлекеттермен және басқа елдермен сауда көлемін арттыруға, бұл қазақстандық тауарлар мен қызметтерді әлемдік нарыққа шығаруға қосымша мүмкіндіктер туғызады.

Ұлттық валютаның тұрақтылығы Қазақстанның тұрақты экономикалық дамуына, елдің қаржы жүйесінің нығаюына, шетелдік инвесторлар үшін тартымдылық пен өз кезегінде елдің экономикалық өсуі мен әл-ауқатының артуына әкеледі.

Аннотация. Стабильность национальной валюты необходима для развития экономики Казахстана, она укрепляет финансовую стабильность страны. Стабильность национальной валюты тенге также снижает валютные риски и затраты для бизнеса и государства. При этом одной из его основных целей является повышение привлекательности Казахстана для инвесторов, увеличение объемов торговли с соседними государствами и другими странами, что создает дополнительные возможности для вывода казахстанских товаров и услуг на мировой рынок.

Стабильность национальной валюты приводит к стабильному экономическому развитию Казахстана, укреплению финансовой системы страны, привлекательности для иностранных инвесторов и, в свою очередь, экономическому росту и процветанию страны.

Abstract. The stability of the national currency is necessary for the development of the economy of Kazakhstan; it strengthens the financial stability of the country. The stability of the national currency tenge also reduces currency risks and costs for business and the state. At the same time, one of its main goals is to increase the attractiveness of Kazakhstan for investors, increase trade volumes with neighboring states and other countries, which creates additional opportunities for bringing Kazakhstani goods and services to the world market.

The stability of the national currency leads to stable economic development of Kazakhstan, strengthening of the country's financial system, attractiveness for foreign investors and, in turn, economic growth and prosperity of the country.

Кілт сөздер: валюта жүйесі, валюта жүйесінің тұрақтылығы, валюта саясаты.

Кез-келген экономикадағы ұлттық валютаның тұрақтылығы - макроэкономикалық саясатты жүзеге асыру процесінде негізгі болып табылады. Ақшаның тұрақсыздығы өнім бағаның өсуіне тікелей байланысты. Сондықтан көптеген жағымсыз әсерлер мен барлық шаруашылық жүргізуші субъектілер үшін шешім қабылдау процесінде белгісіздікті қалыптастырады [1].

Ел ішіндегі баға деңгейінің тұрақтылығы – халықтың әлеуметтік жағдайымен де анықталады. Валюта тұрақтылығы ұғымы ақшаның ішкі құнын ұстап тұру. Валюталық саясат бір жағынан экономиканың сыртқы бәсекеге қабілеттілігін қолдауға, екінші жағынан төмен инфляциялық ортаны қолдауға және валюта бағамының күрт ауытқуына жол бермеуге бағытталған.

Валюта нарықтарындағы тұрақтылықты дағдарыстан сәтті шығудың ең маңызды факторы деп атауға болады. Ақша-несие саясаты елдің әлемдегі позициясын нығайтудың маңызды тұтқасы екені анық, оған ел азаматтарының әл-ауқаты көп жағдайда байланысты.

Кесте - 1. Қазақстан экономикасы үшін теңгенің нығаюының нәтижелерінің мысалдары

Қазақстан экономикасы үшін теңгенің нығаюының нәтижелерінің мысалдары	
Нәтиже	Сипаттамасы
Импорттық тауарлар мен қызметтердің құнын төмендету	Халықтың сатып алу қабілетін арттырады және инфляцияны төмендетеді
Долларға тәуелділікті азайту	Әлемдегі экономикалық және саяси дағдарыстар кезінде қаржы институттары үшін тәуекелдерді азайтады
Инвестициялық тартымдылықты арттыру	Жаңа жұмыс орындарын құруға, еңбек өнімділігін арттыруға және елдің экономикалық әлеуетін кеңейтуге мүмкіндік береді
Экономикалық тұрақтылық деңгейін арттыру	Валюта нарығындағы ойыншылар үшін тәуекелдерді азайтады және қаржы секторындағы тұрақтылықты қамтамасыз етеді
Ескерту - [2] әдебиет негізінде автормен құрастырылды	

Валюта бағамының төмен бағалануына байланысты халық үшін ұлттық валютаның тартымдылығы төмендейді, ішкі сұраныс қысқарады, бұл экономикалық өсудің ішкі көздерін шектейді және халықтың өмір сүру сапасын нашарлатады. Өндіріс импорттық құрамдас бөліктерге қатты тәуелді болған кезде әлсіз валюта өндірісті қымбаттатады және оның даму әлеуетін шектейді [3].

Қазақстан Ұлттық Банкі есебі бойынша қаржы нарығының жағдайы 2022 жылдың қараша айындағы төмендегі суретте көрсетілген.

2022 жылдың қараша айындағы қаржы нарығындағы ахуал

Сурет - 1. Қазақстан Ұлттық Банкі есебі бойынша қаржы нарығының жағдайы
Ескерту - [4] әдебиеттен алынды

Валюталық әлсіздік, бағаның тұрақсыздығы мен инфляцияның ықтимал теріс салдарынан төмендегі қиындықтар пайда болады:

- бағаның тұрақсыздығынан экономикадағы қаржы ресурстарының тиімсіз бөлінуі пайда болады;
- баға деңгейі мен инфляция деңгейінің тұрақсыздығы несиелік қызметке әсер етеді, ал ұзақ мерзімді несиелеу барысында (экономиканың нақты секторындағы инвестициялар) шектелу мен келісім-шарт бойынша шығындар өседі;
- несие ресурстарының бағасының (пайыздық мөлшерлеменің) теңгерімсіздігі, болашақта ресурстар бағасының өзгеруіне, кредиторлар мен дебиторлар үшін қаржылық қиындықтар мен жинақ пен инвестиция деңгейінің төмендеуіне әкеледі;
- жинақ пен инвестиция көлемін шектеу, экономикалық өсу қарқынының төмендеуіне (кей жағдайда тоқтап қалуына) әкеледі;
- бухгалтерлік есеп, қаржылық келісім-шарттар, салық жүйесі және экономикадағы нақты активтердің бағасы өзгеріске ұшырайды [5].

Соңғы жылдары әлемдік экономикада көптеген өзгерістер болды. Қаржы саясатының жаңа тетіктері - шектеусіз сандық жүйе мен төмен пайыздық мөлшерлемелер, ақша-несие саясаты мен валюта бағамының динамикасы жаңа өзгермелі ортада шешуші рөл атқаруды жалғастыруда және жоғары назар аударуда. 2021 жылы жаһандық экономика 2020 жылы пандемиямен күресу шаралары нәтижесінде басталған дағдарыстан шығуда. Жаһандық ЖІӨ өсу қарқыны соңғы 80 жылдағы ең жоғары көрсеткішке жеткен. Өсу қарқыны АҚШ пен Қытай елдерінде байқалады.

Құнсыздану басқа елдермен тең емес айырбасқа әкеледі, себебі ұлттық валютаның құнсыздануы халықтың табысын бағалауды да төмендетеді - халықтың халықаралық нарықтағы сұранысы төмендейді. Нәтижесінде валютасы құнсызданған елдің азаматтары валютасы құнсызданған елдің халқымен салыстырғанда салыстырмалы түрде кедейленеді. Арзан ұлттық валюта ЖІӨ, активтер, кірістер және елдің даму деңгейін сипаттайтын басқа да көрсеткіштердің валюталық бағасының төмендеуіне әкеледі [6].

Қорытындылай келе валюта тұрақтылығының тиімділігі қатарына мыналарды жатқызуға болады: экономиканың бір бөлігінің көлеңкелі сектордан шығуы; еңбекақы

қорына жинақтау және зейнетақы қорына, әлеуметтік сақтандыруға аударымдарды арттыру және т.б; валюталық түсімдердің жоғарлауы (экспорттың жоғарлауы), инфляцияның тежелуі, капиталдың келуі (инвестициялардың жоғарлауы). Ұлттық валютаның тұрақтылығына оң әсер ете алатын жағдайлардың бірі – жалпы экономиканың даму деңгейінің артуы. Валюта бағамының динамикасы мен ақша-несие саясаты халықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайына және теңсіздік деңгейіне әсер етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Борисов А.Н. Золото в мировой валютной системе // Вопросы экономики и права, №4. 2013. -С.137.
2. <https://ebayblog.by/zachem-tenge-nuzhen-osnovnoy-status-i-kak-eto-povliyaet-na-ekonomiku-kazahstana>
3. Миклашевская Н.А. Международная экономика. Учебник /Н.А. Миклашевская, А.В.Сидорович. -М.: Дело и Сервис, 1998. –272с.
4. Қазақстан Ұлттық Банкі есебі. <https://www.nationalbank.kz/>
5. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения /под ред. Л.Н. Красиной. - М.: Финансы и статистика, 2008. –576с.
6. Валютное регулирование и валютный контроль /под ред. В.М. Крашенинникова. - М.: Экономистъ, 2005. –336с.

DIGITAL TRANSFORMATION OF HOUSING AND COMMUNITY SERVICES AND CONSTRUCTION IN KAZAKHSTAN

Junussova A.

Doctoral student, L.N.Gumilyov Eurasian National University,
Astana, Kazakhstan, a.satekova@gg.kz

Abstract. This article presents the findings of a study on the use of digital technologies in urban areas of Kazakhstan. Digitalization has emerged as a new technology for the country, and its adoption has significantly increased over the past 6-7 years. The government's digitalization program in Kazakhstan has a significant impact on all sectors of the national economy and the daily lives of the general population. Nowadays, it is impossible to imagine a country without the use of digital technologies. The author showcases the results of their research through an analytical review of the digitalization of urban facilities, focusing specifically on the housing and communal sector of the country. Programs that use digital technologies in construction have also been considered. This is because the construction industry is responsible for creating the majority of the country's housing stock. The effectiveness of digitalizing housing and communal services is evaluated through a predictive assessment. The impact of implementing digitalization in the energy supply sector is specifically evaluated for the major cities of Kazakhstan, while the effectiveness of digitalization in the water supply sector is assessed nationwide. The research findings on the implementation of the smart city concept are presented. Ratings are provided for urban economic areas both before and after the implementation of digital technologies.

Андатпа. Бұл мақалада Қазақстанның қалалық аудандарында цифрлық технологияларды пайдалану бойынша зерттеу нәтижелері ұсынылған. Цифрландыру ел үшін жаңа технологияға айналды және соңғы 6-7 жылда оны енгізу айтарлықтай өсті. Қазақстандағы цифрландырудың мемлекеттік бағдарламасы ұлттық экономиканың барлық секторларына және жалпы халықтың күнделікті өміріне айтарлықтай әсер етеді. Қазіргі уақытта цифрлық технологияларды қолданбай елді елестету мүмкін емес. Автор өзінің зерттеу нәтижелерін елдің тұрғын үй-коммуналдық секторына ерекше назар аудара